

IN 'T GIESBAARGS

door **Lucien Van Schoors**

Vooraf

In Geraardsbergen spreken /spraken (!) vrouwen een ander dialect dan mannen. Ook het dialect van de bovenstad zou enigzins verschillen van dat van de benedenstad. Wat er ook van zij, er bestaan duidelijke verschillen in de uitspraak van sommige klanken; vooral ui-woorden waarin de "vrouwelijke" au-klank of de "mannelijke" uei-klank voorkomen, zijn zeer typisch. Zo kan bv. het dialect voor "ik heb buikpijn" vertaald worden als: "Mannen bauk doe sjeëre" of "Mannen bueik doe sjeëre".

Het is dus aangewezen dat we in onze woordenlijst de beide uitspraken noteren. Practisch komt het hier op neer: het betreffende woord wordt genoteerd in de schrijfwijze zoals wij het hebben gehoord, gevolgd- tussen haakjes weliswaar - van de tweede uitspraakmogelijkheid.

Een paar voorbeelden: - de rueiten (rauten) van de badkoeëmer zan beslegen;

- ik èm geiren een klontje sauker (sueiker) ba manne kafé

B

baerem	{ba:ram}	berm	"t Baeremken" (toponiem) Karmelietengracht (zijstraat van de Gentsestraat)
badder	{badar}	houten balk	
badden	{badaran}	vechten	"t krapuul es weer ont badden in 't kafé"
bajuu	{bajy}	keukenkast	"tegewoordeg stoeën de baju's van vruuger joeëren op de zolder"
bak	{bak}	mentaliteit	"a jès van den aaën bak", hij is ouderwets
bakkers	{bakars}	aangezicht (beledigend)	"zwaugt (zwueigt), of 'k sloeë op a bakkers" zo. "maule (mueile)" en "toote" "aada bakkers", hou je mond
bakskieten	{bakskitan}	spel	behendigheids spel waarbij de spelers om beurt pogen om, vanop enige afstand een zware metalen stuiver (diam. ong. 3 mm) in een kleine ronde opening van de langwerpige houten bak te gooien
band	{bant}	- mollig aan de heupen	"z' ès wè in den band" zo. "z' ès wè te passe"
banden	{bandan}	- kinderspel - mv. van band	Snel voortlopend, een hoepel doen rollen door er met een stokje tegenaan te slaan. (verouderd)
bankte	{bankta}	hormonale warmte-opstoot bij vrouwen na de menopauze	"a gèt presies weer een bankte" zo. "vapurkisj"
bard	{bart}	dun houten plankje	zo. "barreken" barden (mv), barreken (vklw), barrekijsj (vklw, mv)

barreken	{barakən}	- houten plankje - kluts	zo. "bard" "k bé van man barreken", "k ben de kluts kwijt. zo. "roote"
barrespel	{barəspɛl}	spel	ook "abaarg": aanvals-en verdedigingsspel, in openlucht, waarbij twee spelersgroepen elkaars kamp aanvallen, gevangenen maken en eigen leden verlossen. De groepen staan ong. 15 m van elkaar vewijderd, achter een (krijt)lijn.
barrevoesj	{barəvʊs}	blootvoets	"ge luupt op a barrevoesjke voeten op dieë kaa vloer"
barrieële	{bari.əpə}	(rollende) afsluiting aan spoorwegovergang, slagbomen	"wie kenter nog de barrieële on d' Aānoeërsjke Puuërte, en de dieë in de Lesjkestroeëte on de zjandarmerie" zo. "bulle"
baskuul	{baskyɫ}	weegschaal	
bast	{bast}	opperhuid	"den bast er af", licht geschaafde of geschramde huid
bataklang	{bataklɑŋ}	- rompslomp - opwinding	"azu nen bataklang moeëken ver niks mendaal'n"
batelle bataille	{batɛlə} {batajə}	(kinder)kaartspel	"batelle spelen"
bazaar	{baza:r}	- winkel - brol	zo. "bucht", "nest" "wa vur nem bazaar es me dat ier"
bedabberen	{bedabəran}	verkrijgen	"tè ma moeite gekost mor 'k èt toch kunnen bedabberen"
bedoeft	{beduɫt}	muf	"die klieëren rieken bedoeft, doe ze nor de nuukaus (nuukueis)"
beduvelen	{bedyvalən}	bedriegen	"g'èt ma beduveld hè, kameroeëd mur 'k loeëte ter nie bau (buei),hè"
beir	{bɛ:r}	- aal - beer - speelgoedbeer - mannelijk varken - maag	zo. "zogge", "viggen" "mannen beir grolt", ik ben hongerig
beis	{bɛ:s}	kus	zo. "smak"
begankenesse	{bəŋkənɛsə}	- bedevaart - volkstoeloop	zo. "bégank"
bégank	{be.ŋəŋk}	zuiveringsritueel	kerkgang van pas bevallen vrouw, om vergiffenis af te smeken voor bedreven zonden (!) ivm. zesde gebod "zé euren bégank verléje weke dausendag(dueisendag) gedoeën"
bejanksel	{bəŋkəsəl}	behangpapier	"wa pausde(pueisde) van ons nuut bejanksel in onze salong a"
bekaan bekanst	{bəkə.n}	bijna	zo. "abuei" "de koeruirs zan bekanst on den arrivee"
benaat	{bənə.t}	bang	"man vraa es benaat van den donder"

benje ook bèle	{bɛjə}	bende	"azu een benje snotneuzen, die klaan gasten doeër"
bènnen	{bɛnən}	- binden - doen samenkleven	niet:"binnen" "k moe de legumme, nog mè bloempap bènnen"
bepuuètelen	{bɛpyatələn}	- frunniken aan iets of iemand	" a bepuuèteldege za lief"
besloeën	{bɛsluən}	- brooddeeg beslaan - hoefijzers bij een paard aanbrengen - bedampen - beslagen=iets goed kunnen	" de rauten (rueiten) zan beslégen" " ajèster noga beslégen in"
besteken	{bɛstɛ.kən}	hulde brengen, een geschenk aanbieden tgv. een verjaardag	"beste ..., het es vandoeëge aajen oeevend en maeren aajen dag en 't es ter aajer ieëre da'k a besteken mag"
bèsten	{bɛstən}	barsten	"k zitte mè geboste noeëjers", 'k heb spataderen
bètléjèm	{bɛtʃɛjəm}	- Bethlehem - slapengaan	"nur bètléjèm goeën" (kindertaal, verouderd)
betoeëteren	{bɛtʃuətərən}	vuilmaken	"zie ne kieër, wat èje na gedoeën, gè da gieëlegans betoeëterd, vueile (vaule) jongen"
betrisjen	{bɛtrɪjən}	behelpen (zonder vreemde hulp)	"ge moe ma nie kommen elpen, 'k za ma wè kunnen betrisjen"
betroeëpelèk	{bɛtrʉapələk}	besmettelijk	"de pest was vruger een aarg betroeëpelèke ziekte"
bezjoebèrd	{bɛʒubərd}	(licht) dronken toestand	"ajès vanacht weer bezjoebèrd thaus (thueis) gekomen"
bie	{bi.}	honingbij	"bieën aän vur den eunink"
biedong	{bi.dɔŋ}	drinkbus	"in den biedong van de fostmannen (mijnwerkers) koster wè ne lieter drank"
bieëst	{bi.ɔst}	- gierigaard - geweldenaar	"azu een bieëst van ne vent, a zoo ne frang in tweeën bauten(bueiten)"
biek	{bik}	eten	"den biek in 't leger was mur pover"
bieken	{bi.kən}	koosnaam voor meisje	"ge za ma klaan, lief bieken"
biekurf	{bi.kərʃ}	bienkorf, bienkas	"blauf (blueif) van rond den biekurf, de biekisj zull'n a steken"
biel	{biɛ}	(houten)dwarsslijger (spoorweg)	
biesjtiesj	{biʒtiʒ}	- vlooien, luizen - kleine dieren - zenuwen - jichtaanval	"a zitj mè biesjtiesj in zan oeër" "de biestjiesj hein / krueigen (kraugen)", zenuwachtig zijn / worden" " de biesjtiesj on den dikken tieën kunnen vrieë"zjieëre duun, zè"

biesj	{biʃ}	vlees	(Fr. biche?), zo. "kattenbiesj"
bieterkiesj	{bitarkis}	melktanden	"lutj ma a bieterkiesj ne kieër ziene" (kindertaal)
biljaar	{bilja:r}	biljarttafel	zo. "biljaren", "keu", "karambollen"
biljaren	{bilja:rən}	biljarten	zo. "biljaar", "keu", "karambollen"
binnen	{binən}	- binnen - rijk - trouwen - in 't leger verblijven - in het klooster treden - intern in een school	"blauf (blueif) nie on de deure stoeën, kom mor binnen" "ajès binnen" "ajès binnen getraad in een rouke (rueike) familie" "a ligt binnen in Dusjland" "z'ès binnengegoeën ba d'aeremkleiren" "de zoone ligt binnen ba de poeëters"
blaaën	{bla:n}	liberaal	zo. "Sos", "Zjeef", "Zwarten"
blafuure	{blaf:ty:rə}	- vensterluik - ogen	"k zan a blafuuren ne kieër toekloppen ask' arbegintj", ik sla je een blauw oog als je herbegint
blaguir	{blagæ:r}	- grappenmaker - bluffer	
bleiten	{ble:tan}	- huilen, wenen (van kinderen) - blaten van schapen	"azuü bleit'n vur ne nieksmendaal'n"
bleize	{ble:zə}	- blaas - buik - verbrande huid die blaasjes vormt	"t ès op zan bleize geslegen", hij moet dringend urineren tengevolge een plotse opwinding of felle ontroering " amaj, den dieën eed een dikke bleize" " wie mè fier spiltj moet op de bleize zitten"
blèndj	{bl'ɛntj}	blind	"ajès stillekisj oeën blèndj gewurren en gieënen dokter diejèm kost elpen"
blieëk	{blie:ək}	bleekweide	"den Blieëk (toponiem) ligt lanks 't Dreefken on 't sjas"
bloemekee	{blumak.e.}	bloemtuil	"wa ne skuuëne bloemekee èje gau (guei) ver mau (muei) meegebracht"
bloepènsje	{blu:pɛnsə}	bloedworst	zo. "slos", stuk dikke darm, gevuld met een mengsel van (varkens) bloed, smout, broodkruimels, peper, zout en muskaatnoot, wat daarna gekookt wordt
bloeës	{bluəs}	verzinsel	" iemand een bloeës wausmoeëken (wueismoeëken)", iemand iets op de mouw spelden
bloksken	{blokskən}	- houten blokje - kantklosje - huizenblok	